

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

47611

Aşağıdaki sorularımın, **Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Alparslan Bayraktar** tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Öznur Bartin

Hakkâri Milletvekili

Hakkâri'nin Merkez ilçesine bağlı Kavaklı (Marunis) Köyü sınırlarında, Kato Dağı Suvara Xele Geçidi ile Yoncalı (Anitos) mevkiinde yürütüldüğü belirtilen madencilik faaliyetlerine ilişkin yurttaşların Hakkâri Valiliği ve Cumhuriyet Başsavcılığına başvuruda bulunması, yalnızca belirli bir ruhsat sahasına ilişkin idari bir uyumsuzluk değil; Türkiye'de giderek derinleşen ekolojik yıkım politikalarının Hakkâri'deki güncel yansımalarından biridir.

Yurttaşların beyanlarına göre, yaklaşık beş bin kişinin müşterek kullanımında bulunan alanlarda arazi sahiplerinin bilgisi ve rızası alınmaksızın madencilik faaliyetleri yürütülmekte; mera alanları ve doğal yaşam alanları tahrip edilerek bölgenin ekolojik bütünlüğü geri dönüşü güç biçimde zarar görmektedir. Bu başvurular, yaşanan sürecin yalnızca çevresel değil, aynı zamanda hukuki ve toplumsal bir sorun hâline geldiğini göstermektedir.

Kavaklı'da yaşananlar münferit değildir. Türkiye genelinde madencilik faaliyetleri, doğal varlıkların korunmasından ziyade sermaye birikimini önceleyen politikalar doğrultusunda yaygınlaştırılmakta; su havzaları, meralar, ormanlar ve yüksek dağ ekosistemleri geri dönüşü olmayan bir ekokırım süreciyle karşı karşıya bırakılmaktadır. Polen Ekoloji Kolektifi'nin verilerine göre yalnızca son bir buçuk yılda Trabzon ilinden daha büyük bir alanı ifade eden 468 bin 784 hektarlık arazi madencilik faaliyetlerine açılmış, bu alanlarda 202 mega maden projesi planlanmıştır. Aynı süreçte ÇED mekanizmalarının işlevsizleştirildiği ve ülkenin ortak doğal varlıklarının madencilik şirketlerine tahsis edildiği yönündeki eleştiriler kamuoyunda giderek artmaktadır.

Bu politikaların en ağır sonuçlarının yaşandığı illerin başında Hakkâri gelmektedir. 2023 yılı itibarıyla il genelinde 20'nin üzerinde aktif maden ruhsatı bulunurken son bir yılda beş yeni ruhsat alanının daha ihale edilmesi, ilin neredeyse bütün ekolojik havzalarının madencilik baskısı altına girdiğini göstermektedir. Bazı ruhsat sahalarının yerleşim alanlarına yaklaşık 250 metre, su varlıklarına ise yalnızca 70 metre mesafede bulunması yaşam hakkı ile sağlıklı ve dengeli çevrede yaşama hakkı bakımından ciddi riskler doğurmaktadır. Şemdinli'den Yüksekova'ya, Derecik'ten Kavaklı'ya kadar uzanan geniş coğrafyada yürütülen madencilik faaliyetleri mera alanlarını, tarım arazilerini, su varlıklarını ve biyolojik çeşitliliği tehdit etmektedir.

Kavaklı Köyü ise bu sürecin en çarpıcı örneklerinden biridir. Bölgede daha önce yürütülen madencilik faaliyetleri nedeniyle su varlıklarının kirlendiği, toprağın verimsizleştiği, hayvancılığın zarar gördüğü ve yurttaşların göçe zorlandığı uzun yıllardır dile getirilmektedir. Mahkeme kararlarına rağmen faaliyetlerin sürdürüldüğü yönündeki iddialar ise hukuk devleti ilkesi bakımından açıklığa kavuşturulması gereken ciddi bir sorundur.

Öte yandan Hakkâri; Cilo-Sat Dağları, Sat Buzul Gölleri ve Zap Havzası gibi eşsiz ekosistemlere ev sahipliği yapmakta, buna karşın maden ruhsatları bu hassas alanlarda yoğunlaşmaktadır. İlin tamamının birinci derece deprem kuşağında yer alması da maden atık depolama alanları ve zenginleştirme tesislerinin yaratacağı riski artırmaktadır. Enerji ve kalkınma gerekçesiyle meşrulaştırılan bu politikalar, doğal varlıkların sermaye lehine tahsisini derinleştirirken doğanın metalaştırılmasına, yaşam alanlarının tasfiyesine ve yurttaşların topraksızlaştırılmasına yol açmaktadır.

Bu nedenle yalnızca Hakkâri'nin Kavaklı (Marunis) Köyü'nde değil, ekolojik yıkımın yaşandığı tüm bölgelerde yürütülen madencilik faaliyetlerinin yaşam hakkı, ekolojik bütünlük, kamu yararı ve hukukun üstünlüğü ilkeleri çerçevesinde yeniden değerlendirilmesi zorunludur. Hasandin Yaylası'ndan Zap Vadisi'ne, Cudi'den Munzur'a, Akbelen'den Kaz Dağları'na kadar ülkenin farklı coğrafyalarında ortaklaşan ekokırım politikalarının bütüncül biçimde ele alınması; telafisi mümkün olmayan zararların önlenmesi amacıyla başta Hakkâri'nin Kavaklı (Marunis) Köyü olmak üzere ekolojik yıkıma neden olduğu ileri sürülen madencilik faaliyetlerinin bağımsız bilimsel incelemeler tamamlanıncaya kadar durdurulması ve yurttaşların itirazlarının etkin biçimde değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Bu bağlamda;

1. Hakkâri ilinde yürürlükte bulunan maden arama ve işletme ruhsatlarının sayısı nedir? Bu ruhsatların ilçe, maden türü, ruhsat statüsü ve toplam yüzölçümüne göre dağılımı nasıldır? 2023 yılından bugüne kadar il genelinde kaç yeni maden ruhsatı verilmiştir?
2. Kavaklı (Marunis) Köyü Kato Dağı Suvara Xele Geçidi ile Yoncalı (Anitos) mevkiinde yürütülen faaliyet hangi ruhsat kapsamında gerçekleştirilmektedir? Ruhsat sahibi şirket hangisidir? Ruhsatın başlangıç ve bitiş tarihleri ile ruhsat kapsamında öngörülen yükümlülükler nelerdir?
3. Söz konusu ruhsat verilmeden önce bölgedeki arazi sahiplerinin, yurttaşların ve ilgili kamu kurumlarının görüşü alınmış mıdır? Alındıysa bu görüşler ruhsatlandırma sürecine nasıl yansıtılmıştır?
4. Hakkâri'de yerleşim alanlarına, mera alanlarına ve su varlıklarına çok yakın mesafelerde verilen maden ruhsatlarının kamu yararı, çevresel sürdürülebilirlik ve yaşam hakkı bakımından uygunluğu hangi bilimsel kriterlere göre değerlendirilmektedir?
5. Hakkâri'de bulunan maden ruhsatlarının kaç tanesi Cilo-Sat Dağları, Sat Buzul Gölleri, Zap Havzası ve diğer korunan alanlar veya biyolojik çeşitlilik açısından hassas ekosistemlerle çakışmaktadır? Türkiye genelinde korunan alanlar ve hassas ekosistemlerde verilen maden ruhsatlarının toplam sayısı ve yüzölçümü nedir?

6. Son beş yıl içerisinde Hakkâri'de ruhsat sahibi şirketlere yönelik kaç teknik ve idari denetim yapılmış; bu denetimlerde kaç aykırılık tespit edilmiş ve hangi idari yaptırımlar uygulanmıştır?
7. Mahkeme kararlarına rağmen bazı bölgelerde madencilik faaliyetlerinin sürdürüldüğü yönündeki iddialar Bakanlığınız tarafından araştırılmış mıdır? Araştırıldıysa ulaşılan sonuç nedir? Bu kapsamda herhangi bir ruhsat iptali, ruhsatın askıya alınması veya idari yaptırım uygulanmış mıdır?
8. Hakkâri'de yürütülen madencilik faaliyetlerinin tarımsal üretim, hayvancılık, kırsal ekonomi, istihdam, göç ve bölgenin sosyoekonomik yapısı üzerindeki etkilerine ilişkin herhangi bir sosyoekonomik etki analizi yapılmış mıdır?
9. Türkiye'nin mevcut elektrik üretim kapasitesinin tüketimin üzerinde olduğu dikkate alındığında, Hakkâri başta olmak üzere ülke genelinde yeni maden ruhsatlarının verilmesinde esas alınan kamu yararı ve stratejik ihtiyaç gerekçesi nedir? Bu ruhsatlandırma politikası hangi ulusal plan, strateji veya bilimsel verilere dayanmaktadır?
10. Kavaklı (Marunis) Köyü başta olmak üzere Hakkâri'de ve ülke genelinde ekolojik yıkıma neden olduğu ileri sürülen madencilik faaliyetlerine ilişkin yurttaşların başvuruları, ekolojik riskler ve devam eden hukuki süreçler dikkate alınarak ruhsatların askıya alınması, iptal edilmesi veya faaliyetlerin bağımsız bilimsel incelemeler tamamlanıncaya kadar durdurulmasına yönelik Bakanlığınızın herhangi bir çalışması bulunmakta mıdır?